# HERMENEUTICA FORMELOR DE INSECURITATE ÎN SOCIETATEA POST-PANDEMIE[1]

## HERMENEUTICS OF THE INSECURITYS FORMS IN THE POST-PANDEMIC SOCIETY

*CZU:316.42*
*https://doi.org/10.53783/mtrmt2025.09*

**Ana PASCARU,** *doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar,*
*Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice*
*al Universității de Stat din Moldova*
e-mail: apascaru2010@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4669-7996

**Summary**

*The content of the article represents a continuation of the investigations regarding the insecurities of contemporary society. Through hermeneutics, the content of the searches for opportunities is quantified in which the genesis of the forms of insecurity is identified and there presents in the post pandemics provocation. The content for searches looking through the character of the sources that feed them and highlight the weight of information technologies. The author demonstrates the interference between epistemology, ontology and methodology by resorting to the method of digitalization the proportion between the valorisation and use of the opportunities from the openings of the Information Era, more recently Information Technologies. It also attempts to raise the awareness of the scientific community and public opinion on the understanding of insecurities simultaneously with the securities, or ignorance leads to the undermining of socio-economic, socio-political, socio-cultural, socio-confessional efforts and investments in the multicultural community environment.*

**Keywords:** *philosophy, society, hermeneutics, insecurity vs security, forms, post-pandemic.*

### Introducere

Contextul contemporan luat cu asalt de multitudinea de provocări ajunge să-și modifice contururile distincte, să caute căi sustenabile pentru a canaliza ascensiunea energiilor ce se acumulează. Căutări în care oportunitățile identificate sunt deja conectate la deschiderile Erei Informaționale, mai nou a Tehnologiilor Informaționale și insuficient la Era Culturală, și răspund altfel la cerințele contextului. Se atestă că, modificările contururilor proiectează altfel soluțiile pentru răspunsurile din context. Răspunsuri care înglobează o palitră diversă de la diferențe/divergențe, ascensiunea

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice,** realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

insecurității până la raportul acesteia cu securitatea. Condiții în care buna filosofare nu sunt câtuși de puțin un lux, deoarece s-ar putea să fie chiar cheia descifrării [1] ascensiunii insecurității din societate și insuficient conștientizată de actorii sociali.

Discutăm de o stare de fapt în care modificările din provocările contemporaneității deopotrivă înlesnesc/îngreuiază elucidarea ascensiunii aspectelor mai puțin cunoscute [2]. Printre aspectele respective se înscrie și cel al insecurității care se alimentează din surse fluide și dificil de contabilizat. Deoarece arealul surselor nu doar se diversifică, ci și continuă să se reinventeze din conținutul provocărilor. Astfel, se explică și nevoia unei schimbări de optică în abordarea cunoașterii naturii insecurității. În timp ce recursul la cunoaștere înseamnă și o abordare complexă a subiectului. Cu atât mai mult cu cât, studiul asupra surselor care alimentează insecuritatea au reliefat și alte aspecte din conținut, inclusiv cel legat de formele în care se evidențiază. Forme care facilitează înțelegerea conținutului și ajung hârtia de turnesol în raportul dintre insecuritate *versus* securitate din societatea secolului XXI.

Recursul la o abordare complexă în cadrul studiului nu e deloc întâmplătoare deoarece se identifică particularitățile formelor din conținutul de insecuritate. Particularități în care se evidențiază interdependențele și interacțiunile dintre insecuritate *versus* securitate. Se reliefează și interelaționările dintre insecuritate *versus* securitate care se întâlnesc în influențele asupra efectelor și consecințelor din societatea post-pandemie. Fapt pentru care se apelează la domeniile filosofiei care la interferență cu alte discipline asigură o abordare complexă. Interferențe în care instrumentarul *reînnoit* al filosofiei cu cel al disciplinelor adiacente [3] se valorifică în elaborarea și implementarea paradigmei cercetării inter și multidisciplinare. Or, atât domeniile filosofiei, cât și instrumentarul ei (organonul) beneficiind de oportunitățile din noile deschideri ale EI & TI conexiunile ajung inerente. Conexiuni care aplicate în procesul cunoașterii contribuie la valorificarea formelor din conținutul de insecuritate. În timp ce intervenția prin filosofiei în proces se elucidează nivelul de interdependență în legăturile dintre entități și imperativul unui tratament complex. Astfel se explică apelul la instrumentarul *reînnoit* al filosofiei, completat cu metoda digitalizării. Apel prin care se demonstrează nevoia de rigoare complexă asupra problematicii și argumentează necesitatea înțelegerii hermeneuticii [4] formelor din conținutul de insecuritate al provocărilor contemporane.

Desigur, invocând complexitatea în cercetarea problematicii prin hermeneutica formelor din conținutul de insecuritate reprezintă și un mod de a sensibiliza mediul academic. Sensibilizare prin care invitația la aprofundarea cunoașterii privind complexitatea conținutului de insecuritate din societatea secolului XXI, cu precădere în cazul dat formele ei. În speranța că, în cercetările ulterioare se va reevalua și raportul dintre insecuritate *versus* securitate la toate nivelurile ierarhiei societale nu doar în investigațiile științifice. De asemenea că, un atare demers nu va face decât să reliefeze suportul teoretico-metodologic pentru argumentarea și interpretarea interacțiunilor, interdependențelor și interconexiunilor din formele conținutului de insecuritate. Argumente prin care se remarcă că, sursele ce alimentează conținutul de insecuritate

pot fi reorientate și valorificate în cel de securitate [2]. În condițiile în care, deschiderile EI, mai nou TI deopotrivă sunt responsabile de spargerea obișnuitelor frontiere în/și dintre societăți, regiuni sau continente. Spargeri care au facilitat o rostogolire de realități diverse/divergente fără precedent în istoria civilizațiilor, inclusiv la capitolul insecuritate *versus* securitate.

Nu este o noutate că, în mare ascensiunea de insecuritate este conexă și cu spargerile de frontiere, dar și cu insuficienta pregătire a instituțiilor societale. Spargeri care se produc concomitent, independent de nivelul de dezvoltare a societății sau de sensibilizare a actorilor sociali. Se constată că, spargerile se produc nu oricum ci instantaneu pe diferite căi grație interacționărilor între ele. Căi prin care realitățile societale se rostogolesc, iar deschiderile EI, TI le facilitează inter și intra dependența/comunicarea dintre ele. Concomitent se remarcă că, rostogolirile din spargeri în realitățile societale se conturează palitra formelor din conținutul de insecuritate. De asemenea, în rostogolirile respective se reliefează și o prezență insuficientă mai curând insulară a Erei Culturale în raport cu EI și TI [2]. Astfel, prezența Erei Culturale în oferta deschiderilor de noi orizonturi ale EI și TI rămâne slab interconectată începând cu accesul privind schimbul comunicațional dintre entități până la edificarea comunităților multiculturale în perenitatea spațiilor culturale în și dintre societăți. Cu atât mai mult cu cât, doar interconectate EC, EI și TI pot contribui plenar la conținutul spargerilor de frontiere dintre insecuritate versus securitate. Contribuție care reflectă și un alt nivel de comunicare, intercomunicare prin care de altfel se și construiește realitatea [5].

*Indubitabil* în amalgamul de rostogoliri fără precedent tot mai frecvent se discută despre necesitatea introducerii de mecanisme reglatorii. Necesitate care este pe larg dezbătută și nu arareori se consideră a fi o îngrădire la libertatea de exprimare sau acces la informație. Dar de fapt mecanismele elaborate pe potriva cerințelor ar asigura deopotrivă securitatea persoanei, comunității, instituțiilor societale și nu doar insular nevoia de investigarea escaladărilor din conținutul de insecuritate [6]. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile digitalizării din deschiderile EI și TI ajung nu doar surse de alimentare, ci și formatoare de conținut prin Inteligența Artificială a formelor de insecuritate. Se constată că, ascensiunea procesului de inovare este înțeleasă mai mult prin produsele novatoare, dar insuficient conștientizarea inovărilor din edificiul realității ce se prefigurează [2, 7]. Prefigurări în care înțelegerea participării la edificarea novatorie a realității înseamnă încetățenirea ideii formării de abilități critice și o abordare complexă în acțiunile desfășurate de toți actorii sociali, dincolo de domeniile de activitate.

## O hermeneutică a formelor de insecuritate în societatea post-pandemie

Dezvoltând subiectul problematicii subliniem că, recursul la o abordare complexă a conținutului formelor de insecuritate ajunge o urgență pentru societatea contemporană. Totodată caracterul complex în tratarea insecurității în general ne-

cesită a fi implementată și încetățenită în toate domeniile de activitate nu doar în cercetarea științifică. De ce? Deoarece prin abordarea complexă se evidențiază că lucrurile/ entitățile își depășesc frontierele proprii interacționează, inter comunică ajung interdependente între ele mai mult ca niciodată în istoria civilizațiilor. Este o realitate care se proliferează mult mai rapid decât posibilitatea persoanei, instituțiilor societale de ale conștientiza, înțelege și valorifica. Realitate căreia deschiderile de noi orizonturi al EI, TI și EC îi nuanțează profiluri diverse care pot conduce la diferende, dar și la divergențe deoarece nu arareori se atestă un consumarism sporit și unul valorificator insuficient. Vorbim de profiluri în care se înscriu de la realitatea virtuală până la Inteligența artificială AI care deopotrivă influențează condiția umană, provocările din societate, inclusiv realitatea socială. De asemenea, hermeneutica formelor din conținutul de insecuritate facilitează cuantificarea schimbărilor antropologice și antropomorfice care au loc în comportamentul actorilor sociali. Comportament care în post-pandemie evidențiază consecințele efectului pandemic de la nivel individual, comunitar până la acțiunile ce se derulează. Concomitent cu fragilitatea abilităților din care se alimentează și pregătesc actorii sociali, inclusiv insuficienta conectare la reperele istorico-axiologice, general-umane sau environmentale.

Fapt pentru care în studiul formelor din conținutul de insecuritate, alături de sursele de insecuritate întregesc componentele compartimentului *Depășirea insecurităților din societatea post-pandemie.* Formele reprezentând un alt aspect din conținutul de insecuritate care se reinventează grație surselor care îl alimentează. Se încearcă în continuare aprofundarea investigațiilor de această dată axându-se pe interpretarea exhaustivă a formelor din conținutul de insecuritate. Pentru început se merge de la sursele care le alimentează. Cu atât mai mult cu cât, din cercetările anterioare s-a constat că sursele se definesc între interne externe& virtuale(rețelele sociale); pe interiorul societății: socio-politice, socio-economice, socio-culturale; pe exterior dezinformare, manipulare, propagandă și nu în ultimul rând războiul informațional care a evoluat unul război hibrid în deceniul trei din secolul XXI [8, 9, 10]. În timp ce definirea surselor se leagă de caracterul problemelor stringente inadecvat soluționate sau marginalizate și preluate inclusiv de narațiunile rețelelor sociale, război hibrid, propaganda, inteligența artificială etc. Proiecția formelor din conținutul de insecuritate însă reliefează caracterul influențelor surselor din care se alimentează. Concomitent clarificând evidențele mai puțin cunoscute gen rapiditatea cu care sursele și formele din conținutul de insecuritate se modifică. Modificări care explică parțial întârzierile actorilor sociali de a le identifica și cuantifica, la pachet cu nivelul insuficient de sensibilizare și pregătire omniprezent în societatea contemporană. Cu atât mai mult cu cât, cromatica formelor din conținutul de insecuritate înglobează și peregrinarea problemelor stringente intra și extra societale acumulate deja pe parcursul primelor decenii de secol XXI.

În context refracțiile din cromatica formelor de insecuritate indică deopotrivă că atât formele, cât și apanajul problemelor stringente se modifică instantaneu cu

spargerea obișnuitelor frontiere și implicarea deschiderilor EI, TI și EC. Totodată spargerea frontierelor dintre societăți conectează și formele din conținutul de insecuritate pe diferite paliere de la diferențele manifeste în conectările dintre problemele stringente, curba de nevoi/ necesități ale membrilor societății până la canalizarea energiilor care se acumulează. Energii, canalizarea cărora devine o urgență pentru societate deoarece efectele acestora riscă să atragă în orbita lor și comunități nu doar din apropiata vecinătate. De asemenea energiile respective în condițiile deschiderilor de noi orizonturi și întârzierile privind mecanismele reglatorii ajung să alimenteze altfel formele din conținutul de insecuritate.

Fapt pentru care explicit se recurge la hermeneutică(interpretare aprofundată de conținut) în cunoașterea formelor în schimbare din conținutul de insecuritate. În aceasta ordine de idei, se merge pe investigarea formelor din conținutul de insecuritate și accentuarea imanenței intervențiilor grupurilor de factori de nivel intra și extra societal. Concomitent și cu o taxonomie a acestora în vederea elucidării schimbărilor din raportul insecuritate *versus* securitate. Raționamentul clarificării formelor din conținutul de insecuritate și taxonomia lor sunt dictate și de ascensiunea în societatea post-pandemie a conținutului de insecuritate. Spre exemplu, monitorizarea formelor din conținutul de insecuritate conturează diferențele în conectarea la parcursul problemelor urgente nesoluționate anterior pandemiei, în pandemie și cu cele din post-pandemie din societate. Emfațarea conectării formele din conținutul de insecuritate invocate se datorează și încărcăturii alimentată din deschiderile EI, TI și EC. Or, conectările produse prin întârzierile de soluții la problemele stringente în condițiile deschiderilor depășesc frontierele dintre societăți și declanșează tendințe caracterul cărora este mai degrabă unul incognoscibil decât cognoscibil [8].

Realizând o perspectivă longitudinală asupra problemelor stringente din societăți se atestă că, acestea s-au conturat nu doar din crizele multiple, ci și ca urmare a războiului hibrid. Război care cunoscut ca unul informațional după declanșarea agresiunii Federației Rus e asupra Ucrainei acesta își modifică structura acțiunilor și se completează cu alte elemente. Elemente asupra cărora se va reveni ulterior. La moment sunt aduse în atenție deoarece se angrenează deopotrivă cu formele din conținutul de insecuritate la problemelor stringente nesoluționate pe potrivă și ajung parte din tendințele care se declanșează anterior invocate. Tendințe care în societățile în curs de dezvoltare riscă să producă degenerări de proporții care *nolens volens* se vor rostogoli și peste spațiul societal al democrațiilor avansate. Rostogoliri care daca ar fi să-l parafrazăm pe David Colon regimurile autocratice le folosesc cu iscusință în **războiul informațional cucerind mințile,** diseminând informații despre care se cunoaște că sunt false cu scopul de a provoca prejudicii. Pe de altă parte, dezinformarea este actul de răspândire a informațiilor false, ignorând în același timp falsitatea acestora. Totodată manipularea informațiilor nu acoperă doar aceste două noțiuni, ci implică și utilizarea diseminării informațiilor perfect autentice cu scopul de a provoca alterarea percepției realității. Prin urmare, manipularea informațiilor este cea mai largă noțiune care le cuprinde pe toate [9]. Cu

remarca că, in războiul hibrid manipularea informațională se întreprinde și cu arme convenționale, dar și cu Inteligența Artificială.

În acest sens prin metoda longitudinală și cu suportul celei digitale s-a întreprins o radiografie a problemelor stringente nesoluționate din societățile în curs de dezvoltare prin prisma timpului social, inclusiv cele din Republica Moldova [2]. Radiografie care denotă că, problemele nu arareori ajung sursă de care beneficiază cu prisosință factorul extern de comun acord cu forțele ostile democratizării din interior pentru a menține societatea RM în sfera de influență a regimului autocratic al Federației Ruse [11]. Astfel, taxonomia problemelor stringente nesoluționate sau soluționate parțial, în societatea Republica Moldova după caracterul lor se împart în: socio-economice, socio-politice, socio-confesionale până la cele ale relațiilor interetnice și războiul civil nedeclarat de la Nistru (decembrie 1991 - iulie 1992). Un alt grup de probleme își au originile în gravele disparități legislative și teritorial- administrative admise și care continuă să bulverseze mediul comunitar [12]. Se constată că, discrepanțele admise și după 34 ani de la Declarația de Independență(1991) [13] se manifestă în tergiversările din parcursul european a societății Republica Moldova. S-a demonstrat că, pe perioada pregătirii și în ziua desfășurării Referendumul (20 octombrie, 2024) s-au desfășurat adevărate *lupte fără fum* [10] pentru a îngrădi aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. De asemenea, s-a manipulat, dezinformat și propagat falsuri scopul cărora era și neintroducerea obiectivului strategic de integrare în UE în Constituție, contrar voinței cetățenilor exprimată în cadrul plebiscitului) [13].

Recurgând la hermeneutică privind formele din conținutul de insecuritate se înscrie în strategia cercetării privind depășirea insecurității din societatea post-pandemie. Cu atât mai mult cu cât, prin hermeneutica formelor nu doar se constată, dezavuează construcția acestora, dar și indică originile surselor din care se alimentează. În această ordine de idei, cu instrumentarul filosofiei la interferență cu disciplinele adiacente evidențiază, că sursele sunt susținute de unii reprezentanții ai minorităților culturale(minorități etnice conform Constituției), partidele pro-ruse coordonate și susținute financiar, logistic și politehnologic de structurile Federației Ruse prin agenții săi pregătiți. Astfel, sub egida agenților din FR, dar din metropolă continuă să se elaborează proiecte de genul Războiului hibrid și implementat prin structuri sofisticate îndreptate la divizările/neînțelegerile din societate, periclitând procesele democratice [2, 11, 14].

Discutăm de o realitate în care războiul hibrid coordonat în exces de Federația Rusă prin interpușii locali și nu numai se încearcă destabilizarea firavei democrații din spațiul Republica Moldova. Destabilizări care în preajma alegerilor parlamentare din septembrie 2025 Republica Moldova au ajuns chintesența acțiunilor din rețele de dezinformare. Spre exemplu, una dintre cele mai vizate rețele de dezinformare rusească „Pravda" creată după ce alte două Rusia Today și Sputnik au fost interzise în UE după 24.02.2022. Se constată că, site-urile din rețea iau conținut din surse pro-Kremlin și îl redistribuie automat, inclusiv în limba română, prin texte care par știri,

dar manipulează informația. Conform unui raport CIDC-Sensika, citat de Guvernul RM, rețeaua include peste 190 de site-uri care publică conținut în zeci de limbi și este activă în peste 80 de țări. S-a constat că, Republica Moldova este bombardată cu dezinformare de 56 de ori mai intens decât țările din Europa de Vest. Astfel, cu mesaje adaptate care încearcă să submineze încrederea în UE, NATO, dar și în capacitatea statului de drept din RM de așa apăra cetățenii și valorile democratice [14].

Dezvoltând subiectul privind formele din conținutul de insecuritate în arealul Republicii Moldova consemnăm că, acesta este alimentat subversiv și metodic începând cu pierderea președinției(2020,2024), parlamentarele din 2021și evident guvernarea care nu mai e docilă ca cele din aproape trei decenii după Declarația de Independență(!991). Pierderi pe care Federația Rusă le compensează cu transformarea societății țintă și prin rețeaua Matrioșka. Conform sursei *The Insider* pe platformele sociale X și Bluesky se distribuie videoclipuri care imită conținutul media internațional sau al universităților, promovând ideea că președintele Maia Sandu ar fi câștigat alegerile într-un mod meschin și că, în prezent, ar persecuta opoziția [15]. Este vorba de utilizarea rețelelor de inteligență artificială IA care au impact foarte mare la cetățenii cu un nivel scăzut de informație și în lipsa unei gândiri critice în legătură cu sursele din care se informează. Se atestă difuzarea de foarte multe videoclipuri folosite cu ajutorul tehnologiilor deep-fake, a unor programe foarte sofisticare care nu arareori reușesc să păcălească și filtrele impuse de anumite autorități sau de organismele care gestionează rețelele sociale. Or, IA care revoluționează viața în general într-un ritm ascendent cu beneficii majore și oportunități, concomitent pot fi și periculoase. În această ordine de idei, subliniem atenționările specialiștilor că tehnologia Deepfake prin manifestările sale reprezintă una dintre cele mai îngrijorătoare. Deoarece această tehnologie la fel în baza inteligenței artificială deja generează imagini false, apropiate de realitate, perfecționându-se continuu. Se constată că antrenarea modelelor de acest gen devine tot mai realistă, mai performantă și va cere foarte multă vigilență din partea populației pentru a distinge între ceea ce este real ca imagine și ceea ce este fake [10, 15].

Evident că, conținutul de insecuritate modifică formele în dependență de fluctuația realităților dintr-o societate sau alta. În această ordine de idei, investigațiile întreprinse evidențiază că, drept forme generale de insecuritate indică pierderea încrederii în oameni, autorități sau anumite frici ca : război, epidemie, calamități naturale, pierderea locului de muncă, imposibilitatea de ași ajuta familia, mai nou impactul IA. Concomitent cu cele generale se desprind și formele de insecuritate particulare conturate în modelul de organizare a societății. Model de organizare în care se reflectă nivelul de maturitate și reziliență a instituțiilor societale în raport cu inerența provocărilor [16]. Este vorba de disponibilitatea și pregătire instituțională în vederea asigurării securității cetățenilor independent de mediu de reședință, apartenență: etnică, confesională, politică sau nivel de educație. Conform studiului sociologic realizat de Centrul de Sociologie și Psihologie socială a Institutului Cercetări Juridice, Politice și Sociologice a USM privind Rezilienta socială și economică în comunitățile din

Republica Moldova în prima jumătate a anului 2025 [17] fiecare al doilea respondent este de părerea că populația s-a confruntat cu frici legate de accesul limitat la servicii medicale de calitate (55,4%), accesul limitat la infrastructura de calitate (54,8%), politica țării în raport cu Federația Rusă (53,2%), criminalitatea sporită (52,1%). Mai bine de 1/3 dintre cei intervievați au indicat frici care țin de creșterea numărului de refugiați din Ucraina (44%), agravarea conflictului cu Regiunea Transnistreană (43,7%) și accesul limitat la servicii educaționale de calitate (35%) [17, p. 53].

*Sine dubio*, pe lângă fricile invocate s-au reliefat și riscuri cum ar fi extinderea războiului din Ucraina și în Republica Moldova. La acest capitol s-au constat diferențe în funcție de sex, ponderea femeilor (66,2%) îngrijorate de extinderea războiului s-a dovedit mai mare decât cea a bărbaților (58,8%). În raport de pe medii rezidențiale, în cel urban (65,4%) este mai mare decât în cel rural (60,6%). O explicație ar fi că locuitorii din mediul urban beneficiază de informații și analize în detaliu referitor la situația geopolitică, dar și acces la surse variate de știri sau dezbateri. În timp ce cei din mediul rural, accesul la astfel de informații e posibil să fie unul mai restrâns ceea ce explică percepția diferită în legătură cu riscurile asociate extinderii războiului. Aceiași situație s-a conturat și în raportul pe nivel de educație unde ponderea celor cu studii superioare (70,6%) îngrijorate de război este mai mare comparativ cu cele de nivel mediu (62,4%) sau redus de studii (43,9%) [17, p. 56].

O altă componentă care se înscrie în conținutul de insecuritate al formelor ține de fragilitate rezilienței sociale în comunitățile din Republica Moldova influențată de accesul limitat la servicii esențiale, gradul redus de încredere în relațiile interumane și percepția ridicată a nesiguranței pe timp de noapte. Aceste aspecte subliniază necesitatea unor intervenții și politici menite să contribuie la încetățenirea coeziunii sociale, îmbunătățirea accesului la servicii pentru a reduce vulnerabilitățile din percepția cetățenilor [17, p. 75].

În acest sens reziliența instituțională și capacitatea instituțiilor de a rezista și de a se adapta la provocări și crize înseamnă menținerea funcționalității și îndeplinirea eficientă a atribuțiilor. Fapt pentru devine impetuos necesar dezvoltarea de structuri care să ajute la consolidarea capacității instituțiilor în timp util să răspundă adecvat la evenimentele neprevăzute, concomitent îmbunătățindu-și performanța, protejând interesele comunității pe care o servesc [17, p. 105].

Totodată consemnăm că, în formele din conținutul de insecuritate se află și unele soluții privind diminuarea acestora. Cum e posibil, sondajul calitativ din 2024 și cel cantitativ din 2025 indică importanța edificării rezilienței instituționale. Edificare care în contextul războiului hibrid se implică activ toate părțile interesate și a comunității în general. Cu atât mai mult cu cât, prin promovarea transparenței, responsabilității și participării necondiționate, instituțiile ajung a fi capabile să construiască încredere pas cu pas și colaborând cu cei din comunități asigură adaptare la inerența schimbărilor, inclusiv sporirea rezilienței generale [8, 17].

Referitor la reziliența instituțională în situații de criză socio-economică și la dezastre ecologice fiind relativ înaltă diminuează nivelul de insecuritate a formelor.

Conform studiului primăriile sunt în mare parte eficiente și transparente în luarea deciziilor și soluționarea problemelor urgente în opinia respondenților. Chiar dacă s-au invocat anumite discrepanțe în răspunsurile privind încrederea respondenților în capacitatea primăriilor de a face față situațiilor de criză în mediul rural fiind mai mare decât în cel urban. Explicația rezidă în specificul mediului rural în care relațiile în comunități sunt mai strânse legate de cutume și cultura tradiție de ajutor reciproc ceea ce sporește percepția de reziliență și eficiență în gestionarea crizelor. Pe de altă parte, mediul urban cu altfel de relații și densitate a populației, infrastructură complexă care pot crea dificultăți suplimentare în gestionarea eficientă a situațiilor de urgență, ceea ce s-a regăsit în nivelul diminuat de încredere al respondenților în legătură cu capacitatea primăriilor de a face față crizelor [17, p. 112].

*Sine dubio*, hermeneutica formelor din conținutul de insecuritate se îndreaptă spre elucidarea oportunităților optime prin care s-ar redimensiona raportul insecuritate *versus* securitate. Redimensionare care înseamnă evaluarea discrepanțelor și animozităților neconcludente care acumulate în timpul social va spori interesul pentru cunoașterea stării de lucruri din raportul respectiv, valorificându-l și valențial. Or, raportul insecuritate *versus* securitate în investigațiile contemporane este unul vădit discrepant și contraproductiv atât pe plan teoretico-metodologic, cât și în cel pragmatic. În timp ce conținutul formelor din insecuritate se multiplică și rămân slab conștientizate, cele de securitate continuă a fi abordate unilateral, deopotrivă adâncesc ruptura discrepanțelor între entități. Discrepanțe care sunt și ele pe cale să ajungă o altă sursă de insecuritate, inclusiv din acțiunile de securitate desfășurate de actorii sociali. Spre exemplu, înțelegerea societăților democratice că noile tehnologii favorizează fluxuri informaționale mai libere în cele cu regimuri autoritare, vor permite forme de exprimare, mobilizare și o guvernare îmbunătățită și care nu ar trebui ignorate[8,10,16]

*Indubitabil* tentativa de cunoaștere a naturii raportului dintre insecuritate și securitate prin hermeneutica formelor reliefează că, deschiderile de noi orizonturi și oportunitățile tehnologiilor informaționale de regulă mai mult se utilizează decât valorifică. Se cunoaște că, oportunitățile deschiderilor și tehnologiile informaționale facilitează și controlul discursului online, și manipularea informațiilor la sursă. De asemenea că revoluția informațională a dezvoltat forme din ce în ce mai profunde de interdependență tehnologică între democrații și regimurile autoritare. Chiar dacă se considera că, democrațiile interacționând cu răbdare în domeniile respective cu statele autoritare și că, ambele părți ar putea beneficia fără echivoc s-a demolat sub ofensivă antidemocrațiilor. Ofensivă în care practicile represive din interiorul societăților cu regimuri autoritare se extind în exterior. Astfel, regimurile respective valorifică posibilitățile noilor tehnologii pentru promovarea expansiunii valorilor, inclusiv viziunea asupra lumii. Discutăm de începuturile anilor 2000 perioada în care autocrații își reconstruiau capacitățile privind exercitarea influenței. Fapt pentru care au făcut investiții în domeniul ideilor de la sprijinul grupurilor de experți, schimburi interpersonale, inițiative în domeniile diplomației, educației, mass-media până la

cele ale tehnologiei. Altfel spus, formele din conținutul de insecuritate din noua eră a concurenței evidențiază precaritatea securității cu care se confruntă democrațiile lumii [10].

Spre exemplu, autoritățile din China și Federația Rusă dezvoltă strategii de manipulare informațională și politică la nivel intern, ulterior testate dincolo de propriile frontiere. Se cunoaște că, infrastructura de manipulare media a FR, cu o întindere spectaculoasă pe sfera rețelelor tradiționale și sociale, concepută pentru controlului intern, ajunge funcțională pentru aplicații internaționale [14, 15]. Aplicații cu efecte compromițătoare în diverse sfere și prin care se amenință integritatea instituțiilor, de la companiile media și de divertisment la universități și întreprinderi sportive profesioniste. Or, amenințările la integritatea instituțională deschise către lumea exterioară se alimentează din sursele societăților libere, astfel formele de securitate ajung să se transformă în cele de insecuritate [10, p. 127].

Pe măsură ce internetul și tehnologiile conexe s-au răspândit rapid la începutul secolului XXI, mulți au presupus că regimurile autoritare nu vor fi capabile să își gestioneze impactul politic. Astfel, susținerea înțelepciunii convenționale că, difuzarea tehnologiei informației va deschide un spațiu politic închis, transmițând și consolidând în același timp normele democratice a eșuat. În condițiile în care strategiile regimurilor autoritare au ajuns să amenințe universități, edituri cu presiuni juridice, financiare și administrative pentru periclitarea discuțiilor pe teme care abolesc sensibilitățile autoritare. Conform opiniei Journal of Democracy [10, p. 129], fluxurile de capital și investiții din surse autoritare aduc cu ele „costuri non-economice" care sufocă discursul și afectează integritatea instituțiilor democratice. Se atestă că în domeniile media și tehnologiei, regimurile autoritare investesc resurse masive pentru a obține o poziție de lider pe pieţele regionale și globale [14, 15]. Altfel spus, investițiile masive ale regimurilor autoritare schimbă și distorsionează deopotrivă modul în care oamenii de pe mapamond percep faptele și interacționează cu tehnologia [10, 2].

Desigur hermeneutica formelor din conținutul de insecuritate de departe nu este singura cheie în cunoașterea lor [1]. De ce? Deoarece deschiderile de noi orizonturi prin EI, TI și EC catalizează toate procesele în derulare, dar și declanșează altele mai puțin cunoscute. Catalizări care de altfel ajung a fi de referință, deoarece reflectă aspectele ce deopotrivă schimbă conținutul de insecuritate, dar și cel de securitate. Este un dat real din societățile contemporane și depinde de pregătirea și disponibilitatea actorilor sociali modul în care se aplică căile pentru soluții [2, 8, 16]. Căi care deopotrivă fiind pentru insecuritate se pot transforma și valorifica în fortificarea securității. În timp ce nereușitele din politicile de securitate pot deveni hârtia de turnesol în care să se reflecte formele surselor/ forțelor care beneficiază, folosindule fie în destabilizarea sau antagonizarea societății. Drept confirmare, consecințele efectului pandemic asupra comportamentului instituțional și personal din societate. Consecințe despre efectele cărora în post –pandemie se studiază foarte puțin și evident rămân necunoscute. Or, dacă la început soluțiile propuse de instituțiile de resort

erau considerate forme de insecuritate de la diminuarea drepturilor, inclusiv cel al circulației, închiderea frontierelor sparte de EI&TI până la dezinformări și proliferarea de mișcări anti vaccin sau woke [3, 5]. Totodată faptul constatator că, instituțiile societale au tratat pandemia din sec XXI la fel ca și gripa hispanică din anii 20 ai secolului XX, derogându-și preocupările celor din domeniul medicinei [15].

Evident proiecția tabloului societății și persoanei nu este deloc întâmplătoare. Or, proiecția reflectată prin comportamentul societății și persoanei ajută la decodificarea aspectuală a formelor din conținutul de insecuritate. În această ordine de idei, subliniem prezența constantei din conținutul formelor de insecuritate independent de gradul de conștientizare a actorilor sociali. Discutăm de constanta din conținutul formelor de insecuritate care se alimentează și proliferează din greșelile și întârzierile din acțiunile ce se întreprind pe plan comunitar sau personal. Cu atât mai mult cu cât, acțiunile chemate să susțină securitatea ajung surse de insecuritate. Și deopotrivă cu alte aspecte din formele conținutului de insecuritate se împletesc și în matricea societății, dar și în cea personală. Altfel spus, acest conținut este unul mult mai amplu ca urmare a deschiderilor de noi oportunități și necesită a fi investigat în complex. Astfel, abordând conținutul insecurității se facilitează înțelegerea adecvată a condițiilor din deschiderile de noi orizonturi. În timp ce complexitatea abordării aduce în prim-planul investigațional ponderea contemporaneității conexiunilor și acribiei în decodificarea conținutului insecurității. Concomitent cu nevoia de a forma și instrui prin educația continuă a membrilor comunității cu încetățenirea abilităților și măsurii dintre consum și valorificare. Or, deschiderile de oportunități ale EI,TI și EI susțin educația continuă conectând-o la profilurile realității. Ceea ce semnific o altfel de înțelegere asupra găsirii și implementarea de soluții pe potriva nevoilor și necesităților la viitorul prezent. Prezent în care o altă formă din conținutul de insecuritate se prefigurează legată de subestimarea ponderii gândirii critice în procesul de instruire și formare la membrii societății. Subestimare care în efectul pandemic perpetuat în post-pandemie este achitat din contul valorilor genera-umane, condiției umane și environmentale. Se atestă că, deschiderile de noi orizonturi și accesul la informație instantaneu nu dezvoltă și abilități de gândire critică. Abilități care alimentează spiritul critic în necesitatea lui de a fi mereu reînnoit, exersat, reinventat pentru a produce rezultate. De asemenea că, spiritul critic înseamnă discernământul, cernerea și existența unei autorități critice, o autoritate dovedită, omologată public pe baza unor realizări certe [2, 18] ajunge și producător de securitate de la nivel personal, de grup, comunitate până la cel regional [8].

Vorbim de oportunitățile deschiderilor care facilitează accesul la produse de la cele mai simple până la cele sofisticate, independent de pregătirea individului sau instituțiilor doar printr-o atingere a unui program la un PC. Accesul facil la informație pentru care a apelat, chiar dacă rămâne înțeleasă precar prea puțin a fost elucidată anterior pandemiei, iar în perioada invocată aceasta sporește nu doar fake-newsurile. Or, precaritatea accesului la informații se regăsesc și soluțiile înaintate pe parcursul celor două decenii de sec. XXI pentru problemele stringente cu care se confruntă nu

doar societatea și membrii ei, dar și care alterează și modifică indiferent de vrerea lor și environmentul. Astfel, abordate mai mult formal decât profund înțelegerea problemelor cu care se confruntă societatea în consecință au rămas neevidențiate alterările și modificările socio-antropologice, socio-culturale, socio-politice sau socio-confesionale [19].

În loc de corolar provocările cu care se confruntă societatea contemporană indică și o anvergură a substituirilor de înlocuire a faptelor, ideilor cu aș-zisele narațiuni. Narațiuni cărora hermeneutica formelor din conținutul de insecuritate le evidențiază caracterul subversiv Hermeneutica formelor din conținutul de insecuritate indică că „narațiunile" au înlocuit faptele și că „în această epocă a manipulărilor a spune adevărul a devenit un act revoluționar". Este poziția lui Shary Attkinson, o cunoscută jurnalistă de investigații despre manipularea media și „fake news" și alături de alți jurnaliști a tratat subiectul în două cărți, *The Smear" (Controlul) - How Shady Political Operatives and Fake News Control What You See, What You Think, and How You Vote* din 2017 și *Slanted: How the News Media Taught Us to Love Censorship and Hate Journalism*, din 2020 [20]. Conform opiniei dânsei „tehnica substituției" ilustrează maniera în care aceleași fapte, concepte, idei, sunt tratate diferit în funcție de cine este implicat, persoană sau instituție. O „narațiune" care după Sharyl Atkinson, se bazează pe surse discutabile neprecizate (au apărut în ultimul deceniu o explozie de „experți" utilizați drept referință) preluate în comun și tratate similar, de o manieră aproape „copy/paste", de o întreagă falangă mediatică, în timp ce opiniile alternative sunt blocate pe rețelele sociale, iar cei care încearcă să le propună sunt discreditați sau marginalizați. Se atestă că, în lupta împotriva dezinformării există și multă dezinformare, și pe plan intern, dar și prin acțiunea unor actori externi ostili,. Concomitent cu ascensiunea curentelor populiste și contestării elitelor tradiționale „combaterea" lor a devenit adeseori un pretext pentru suprimarea protestelor și vocilor incomode. În acest sens situație se agravează deoarece narațiunile sunt propagate masiv și prin contribuția platformelor de inteligență artificială [20, 8].

Și nu în ultimul rând formele din conținutul de insecuritate generate de proliferarea tehnologiilor de vâr prin intermediul dronelor. Produs al deschiderilor EI și TI care în societățile din Europa de Est după agresiunea declanșată de Federația Rusă asupra Ucrainei (24.02.2022) se prefigurează ca o altfel de formă din conținutul de insecuritate. Este vorba de insecuritatea proliferată prin intermediul dronelor care au transformat deopotrivă tacticile de luptă, percepția și gestionarea securității, suveranității, inclusiv cotidianul vieții dincolo de linia frontului. Ascensiunea lor a scos la iveală vulnerabilități nu doar la vehiculele blindate și a pozițiilor fortificate, ci și a frontierelor, a spațiilor publice și a însăși structurii societății civile. Se creionează o realitate care pentru mulți oameni din Europa de Est, războiul din Ucraina nu mai este un spectacol îndepărtat, iar frontierele fizice, psihologice și politice dintre război și pace s-au estompat. Deoarece dronele au ajuns simbolul unei alte amenințări hibride în care se întâlnesc de la informație, percepție până la explozii, victime umane, environmentale (flora, fauna) [21]. Se aduce în prim-planul comuni-

tar capacitatea societății civile de a se implica alături de instituțiile guvernamentale în probleme de securitate. De asemenea, incidentele cu dronele căzute dincolo de arealul operațiunilor beligerante indică că, acestea reprezintă și fieful tehnologiilor într-o altfel de eră a conflictelor. Vorbim de faptul că, societatea contemporană se află în pragul altor provocări în constituire fluide, transnaționale și extra societale dificil de controlat cu mijloace convenționale.

Actualmente problema majoră reliefată de formele din conținutul de insecuritate îl reprezintă nivelul de reziliență a instituțiilor responsabile din societate/societăți să identifice oportunități optime privind apărarea, încrederea și transparența în legătură cu antidotul nu numai la intruziunea dronelor militare. Or, nu dronele ajung catalizatori în aprofundarea anxietății privind războiul, tehnologiile și limitele suveranității naționale, ci pregătirea tuturor actorilor sociali de a face față insecurității din provocări. Cu remarca că, avanpostul dronelor într-un alt tip de război hibrid în care formele din conținutul de insecuritate ajung hârtia de turnesol în care se reflectă căutările de soluții hibride pentru arhitectura de securitate, inclusiv și un nou tip de educație și pregătire publică a membrilor societății și instituților societale.

## REFERINȚE BIBLIOGRAFICE


1. Dumitru M. *Filosofia şi limitele gândirii. Zece eseuri de filosofie teoretică*. București: Editura Polirom, 2025, 264 p ISBN 978-630-344-191-7
2. Pascaru A. *Provocările societății în algoritmi de cunoaștere.* Chișinău: Print – Caro, 2022, 258p ISBN978-9975-64-350-4
3. Florian M. *Recesivitatea structurii lumii*. București: Editura Pro, Vol.1, 2003, 559p; Vol. II, 2004. 491p
4. Hadot P. *Filosofia ca mod de viață. Convorbiri cu Jeannie Carlier şi Arnold I. Davidson*. București: Humanitas, 2019.263p ISBN 9789735063566
5. Codoban A. *Imperiul comunicării.* Cluj-Napoca: Editura: Idea Design& Print, 2011. 112p ISBN978-606-8265-04-9
6. Bouchaud P. *On Meta's Political Ad Policy Enforcement: An analysis of Coordinated Campaigns & Pro-Russian Propaganda*" 2024. hal-04541571v1(link is external)The Internet, a disinformation highway? How social networks manipulate public opinion The 2017 presidential election via the prism of Twitter (in French)
7. Susskind J. *Politica viitorului. Tehnologia digitala si societatea*. București: Corint, 219. 560p ISBN: 9786067936230
8. Pascaru A. Sursele de Insecuritate în societatea post-pandemie *Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman în contextul aderării Republicii Moldova şi Ucrainei la Uniunea Europeană.* Chișinău: Editura USM, 2024, 427 p. (p. 89-95) (0,8 c.a.). ISBN 978-9975-62-773-3.
9. Colon D. *Războiul informațional: statele care ne cuceresc mințile.* www.fondationdefrance.org

10. Walker Ch., Kalathil Sh. and Ludwig J. *The Cutting Edge of Sharp Power*. Journal of Democracy Volume 31, Number 1 January 2020 © 2020 National Endowment for Democracy and Johns Hopkins University Press pp. 124-137 https://doi.org/10.1353/jod.2020.0010.
11. Raport SIS pe 16 pagini: Cifre și bani. Cum a influențat Rusia alegerile și referendumul din Moldova. www.jurnal.md
12. Pascaru A. *Societatea între conflict și conciliere: cazul Republicii Moldova*. Ch.: Tipogr.-Sirius, 2012. 192p ISBN 978-9975-57-033-6
13. Republica Moldova. Constituţia (1994). Constituția Republicii Moldova: Cu modificări şi completări la data de 20 octombrie 2024. Chișinău: Moldpres, (Universul), 2024. 60 p. ISBN 978-9975-3618-2-8.
14. Avertizarea Lituaniei despre războiul hibrid al Rusiei: „Niciodată nu a luat o anvergură atât de mare". www.tv8.md
15. Pericolul dezinformării: Cum este atacată Republica Moldova în războiul invizibil al propagandei. www.tv8.m
16. Pascaru A. Filosofia reînnoirilor în societatea post pandemie. În: S*usten-abilitatea gândirii filosofice în societatea post –pandemie.* Chșinău: Lexon-Prim SRL, 2021, pp.12-61,298p ISBN 978-9975-3334-3-6
17. Lucrarea-cu-titlul-Rezilienta-sociala-si-economica-in-comunitatile-din-Re-publica-Moldova https://cercetare.usm.md/wp-content/uploads/
18. *Dacă școală nu e, spirit critic nu e. Și dacă spirit critic nu e, cultură nu e*
19. interviu cu Nicolae MANOLESCU, 24martie 2024 www.dilema.ro
20. Harari Y. N. *21 de lecții pentru secolul XXI*. Iași: Polirom, 2018, 368p ISBN 978-973-46-7570-8
21. Lăzescu Al. *Watergate, Russiagate și triumful „narațiunii" în dauna fapte-lor.* www.revista22.ro
22. Maliarenko Al. *Era dronelor în Europa de Est: cînd umbra războiului se întinde peste granițe*. Observator Cultural, Nr. 1268 11-08-2025 www.ob-servatorcultural.ro